הלכה · משנה תורה · ספר קורבנות

משנה תורה, הלכות בכורות

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה תורה, הלכות בכורות

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-תורה-הלכות-בכורות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 6
פרק ג 8
פרק ד 10
פרק ה 12
פרק ו 14
פרק ז 15
פרק ח 17

פרק א

א מִצְוַת עֲשֵׂה לְהַפְרִישׁ כָּל פֶּטֶר רֶחֶם הַזְּכָרִים בֵּין בָּאָדָם בֵּין בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה בֵּין מִמִּין הַחֲמוֹר. בֵּין שֶׁהָיוּ שְׁלֵמִים בֵּין שֶׁהָיוּ טְרֵפוֹת. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג ב) "קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה". וְכֵן לַכֹּהֲנִים:

ב בְּכוֹר אָדָם וּבְכוֹר חֲמוֹר נִפְדִּים וּפִדְיוֹנָם לַכֹּהֲנִים. וּבְכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה נִשְׁחָט בָּעֲזָרָה כִּשְׁאָר קָדָשִׁים קַלִּים. זוֹרְקִין דָּמוֹ וּמַקְטִיר אֵימוּרָיו כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּמַעֲשֵׂה הַקָּרְבָּנוֹת וּשְׁאָר הַבָּשָׂר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח טו) "אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֵת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה" (במדבר יח יז) "אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר" (במדבר יח יז) "לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם" (במדבר יח יח) "וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ":

ג בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁהוּא בַּעַל מוּם בֵּין שֶׁנּוֹלַד בְּמוּמוֹ בֵּין שֶׁנִּפַּל בּוֹ מוּם אַחַר שֶׁהָיָה תָּמִים הֲרֵי הוּא לַכֹּהֵן אִם רָצָה אוֹכְלוֹ בְּכָל מָקוֹם אוֹ מוֹכְרוֹ אוֹ מַאֲכִילוֹ לְמִי שֶׁיִּרְצֶה אֲפִלּוּ לְנָכְרִי מִפְּנֵי שֶׁהוּא חֻלִּין. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו כא) "וְכִי יִהְיֶה בּוֹ מוּם פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר" וְגוֹ' (דברים טו כב) "הַטְּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו יֹאכְלֻנּוּ כַּצְּבִי וְכָאַיָּל" וַהֲרֵי הוּא נִכְסֵי כֹּהֵן:

ד מִצְוָה לְהַקְדִּישׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה וְיֹאמַר הֲרֵי זֶה קֹדֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו יט) "תַּקְדִּישׁ לַה' אֱלֹהֶיךָ" וְאִם לֹא הִקְדִּישׁוֹ הֲרֵי זֶה מִתְקַדֵּשׁ מֵאֵלָיו וּקְדֻשָּׁתוֹ מֻרְחֶם הִיא:

ה מִצְוַת בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ וְאֵין מְבִיאִין בְּכוֹרוֹת מִחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כג) "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים יד כג) "מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ". מִמָּקוֹם שְׁאַתָּה מֵבִיא מַעֲשַׂר דָּגָן אַתָּה מֵבִיא בְּכוֹר בָּקָר וְצֹאן וּמִמָּקוֹם שֶׁאֵין אַתָּה מֵבִיא מַעֲשַׂר דָּגָן אִי אַתָּה מֵבִיא בְּכוֹר בָּקָר וְצֹאן אֶלָּא הֲרֵי הוּא כְּחֻלִּין וְיֹאכַל בְּמוּמוֹ. וְאִם הֵבִיא אֵין מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ וְלֹא יִקָּרֵב אֶלָּא יֵאָכֵל בְּמוּמוֹ:

ו מִצְוָה זוֹ נוֹהֶגֶת בֵּין בִּפְנֵי הַבַּיִת בֵּין שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת כְּמוֹ מַעֲשַׂר דָּגָן. וְאֵינָהּ נוֹהֶגֶת בְּמֻקְדָּשִׁין כְּשֶׁהֵן בִּקְדֻשָּׁתָן קֹדֶם שֶׁיִּפָּדוּ בֵּין קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ בֵּין קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת:

ז הַכֹּל חַיָּבִין בִּבְכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַבְּכוֹר לַכֹּהֵן אִם נוֹלַד לוֹ בְּכוֹר מַקְרִיב דָּמוֹ וְאֵימוּרָיו כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ וְאוֹכֵל שְׁאָר הַבָּשָׂר בְּתוֹרַת בְּכוֹר. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו יט) "כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ" וְגוֹ'. אֲבָל בְּכוֹר אָדָם וּבְכוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם פְּטוּרִין כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת מַתְּנוֹת כְּהֻנָּה:

ח הַבְּכוֹר נֶאֱכָל בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ בֵּין תָּמִים בֵּין בַּעַל מוּם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו כ) "לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְּשָׁנָה" (דברים טו כא) "וְכִי יִהְיֶה בּוֹ מוּם" (דברים טו כב) "בִּשְׁעָרֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ". וּמֵאֵימָתַי מוֹנֶה לוֹ. אִם תָּם הוּא מוֹנֶה לוֹ מִיּוֹם שֶׁמִּינִי שֶׁהוּא רָאוּי לְהַקְרָבָה וְאִם נוֹלַד בַּעַל

מוּם מוֹנֶה לוֹ מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד. וְהוּא שֶׁכָּלוּ לוֹ חֲדָשָׁיו שֶׁהֲרֵי נִרְאֶה לַאֲכִילָה בְּיוֹם לֵידָתוֹ. אֲבָל אִם לֹא יָדַע בְּוַדַּאי שֶׁכָּלוּ לוֹ חֲדָשָׁיו מוֹנֶה לוֹ מִיּוֹם שְׁמִינִי:

ט נוֹלַד לוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ רַשַּׁאי לְקַיְּמוֹ כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. נוֹלַד לוֹ מוּם בְּסוֹף שְׁנָתוֹ מֻתָּר לְקַיְּמוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם מִיּוֹם שֶׁנִּפַּל בּוֹ הַמּוּם וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִתְאַחֵר לְאַחַר שְׁנָתוֹ. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁנִּפַּל בּוֹ מוּם בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לִפְנֵי גְּמַר שְׁנָתוֹ מַשְׁלִימִין לוֹ חֲמִשָּׁה עָשָׂר אַחַר שְׁנָתוֹ. נוֹלַד לוֹ מוּם אַחַר שְׁנָתוֹ אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַיְּמוֹ אֶלָּא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם וְיֵאָכֵל:

י הַבְּכוֹר בַּזְּמַן הַזֶּה מַנִּיחוֹ עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם וְיֵאָכֵל:

יא וְעַד שֶׁלֹּא נִרְאֶה לְהַרְאוֹתוֹ לְחָכָם רַשַּׁאי לְקַיְּמוֹ שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים. וּמִשֶּׁנִּרְאֶה לְהַרְאוֹתוֹ לְחָכָם. אִם נוֹלַד בּוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ רַשַּׁאי לְקַיְּמוֹ כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. נוֹלַד אַחַר שְׁנָתוֹ מְקַיְּמוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם:

יב שָׁנָה שֶׁל בְּכוֹר הִיא שְׁנַת לְבָנָה תְּמִימָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ מִיּוֹם לְיוֹם. וְאִם הָיְתָה שָׁנָה מְעֻבֶּרֶת נִתְעַבְּרָה לוֹ וּמוֹנֶה לוֹ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ. נוֹלְדוּ לוֹ שְׁנֵי טְלָאִים אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר שֶׁל אֲדָר הָרִאשׁוֹן וְאֶחָד בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר שֵׁנִי. זֶה שֶׁנּוֹלַד בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר שֵׁנִי כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ יוֹם רִאשׁוֹן בַּאֲדָר שֶׁל שָׁנָה הַבָּאָה עָלְתָה לוֹ שָׁנָה וְזֶה שֶׁנּוֹלַד בַּחֲצִי אֲדָר רִאשׁוֹן לֹא עָלְתָה לוֹ שָׁנָה עַד חֲצִי אֲדָר שֶׁל שָׁנָה הַבָּאָה הוֹאִיל וְנוֹלַד בְּחֹדֶשׁ הָעִבּוּר מוֹנִין אוֹתוֹ לוֹ:

יג עָבַר וְאִחֵר הַבְּכוֹר לְאַחַר שְׁנָתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה אִם הָיָה תָּם הֲרֵי זֶה לֹא נִפְסַל אֶלָּא מַקְרִיבוֹ וְאִם הָיָה בַּעַל מוּם שׁוֹחֲטוֹ בְּכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כג) "מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ" מַקִּישׁ בְּכוֹר לְמַעֲשֵׂר מַה מַּעֲשֵׂר אֵינוֹ נִפְסָל מִשְּׁנָה לַחֲבֶרְתָּהּ אַף בְּכוֹר אֵינוֹ נִפְסָל מִשָּׁנָה לַחֲבֶרְתָּהּ:

יד אֵין נוֹתְנִין אֶת הַבְּכוֹר לַכֹּהֵן כְּשֶׁיִּוָּלֵד שֶׁאֵין זוֹ גְּדֻלָּה לַכֹּהֵן. אֶלָּא יִטְפֹּל בּוֹ בְּעָלָיו עַד שֶׁיִּגְדַּל מְעַט וְיִתְּנֶנּוּ לַכֹּהֵן. וְעַד כַּמָּה יִשְׂרָאֵל חַיָּבִין לְהִטָּפֵל בַּבְּכוֹר. בְּהֵמָה דַּקָּה שְׁלֹשִׁים יוֹם וּבְגַסָּה חֲמִשִּׁים יוֹם. וְאִם אָמַר לוֹ הַכֹּהֵן תְּנֵהוּ לִי בְּתוֹךְ זְמַן זֶה וַאֲנִי אֲטַפֵּל לְעַצְמִי אֵינוֹ רַשַּׁאי לִתְּנוֹ לוֹ שֶׁזֶּה כְּמוֹ מְסַיֵּעַ עַל מַתְּנוֹתָיו וּכְבָר בֵּאַרְנוּ בְּתְרוּמוֹת שֶׁהַכֹּהֲנִים הַמְסַיְּעִין בְּבֵית הַגָּרְנוֹת וּבְבֵית הַמִּטְבָּחַיִם וּבְתוֹךְ הָרוֹעִים אֵין נוֹתְנִין לָהֶם מַתְּנוֹתֵיהֶן בִּשְׂכָרָן:

טו הָיָה הַבְּכוֹר בַּעַל מוּם וְאָמַר לוֹ בְּתוֹךְ זְמַן זֶה תְּנֵהוּ לִי שֶׁאֵכְלֶנּוּ עַתָּה. אוֹ שֶׁהָיָה תָּמִים וְאָמַר לוֹ תְּנֵהוּ לִי בְּתוֹךְ זְמַן זֶה שֶׁאַקְרִיבֶנּוּ עַתָּה הֲרֵי זֶה נוֹתְנוֹ לוֹ. וְיֵרָאֶה לִי שֶׁהַבְּכוֹר נוֹתֵן לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה:

טז כֹּהֵן שֶׁאָכַל כְּזַיִת מִבְּכוֹר תְּמִים חוּץ לִירוּשָׁלַיִם לוֹקֶה מִן הַתּוֹרָה. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב יז) "לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ". וְכֵן זָר שֶׁאָכַל

כְּזַיִת מִבְּכוֹר בֵּין לִפְנֵי זְרִיקָה בֵּין לְאַחַר זְרִיקָה לוֹקֶה. מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ שֶׁזּוֹ אַזְהָרָה אַף לְזָר שֶׁאָכַל בְּכוֹר בֵּין לִפְנֵי זְרִיקָה בֵּין לְאַחַר זְרִיקָה:

יז הַבְּכוֹר אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח יז) "אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה". וְכֵן אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא תָּם שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא עוֹמֵד לְקָרְבָּן אֵין לַכֹּהֵן בּוֹ זְכוּת כְּדֵי לְמָכְרוֹ. וּבִזְמַן הַזֶּה שֶׁאֵין בַּיִת הוֹאִיל וְהוּא עוֹמֵד לַאֲכִילָה הֲרֵי הוּא מֻתָּר לְמָכְרוֹ וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא תָּמִים בֵּין לְכֹהֵן בֵּין לְיִשְׂרָאֵל:

יח בְּכוֹר בַּעַל מוּם יֵשׁ לַכֹּהֵן לְמָכְרוֹ בְּכָל זְמַן בֵּין לִפְנֵי הַבַּיִת בֵּין שֶׁלֹּא לִפְנֵי הַבַּיִת. בֵּין חַי בֵּין שָׁחוּט. וּכְשֶׁהוּא מוֹכֵר בְּשַׂר בְּכוֹר בַּעַל מוּם מוֹכְרוֹ בַּבַּיִת אֲבָל לֹא בַּשּׁוּק כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי מִזְבֵּחַ אֲבָל בְּשַׂר בְּכוֹר תָּמִים אֵינוֹ נִמְכָּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּשַׂר קֹדֶשׁ. וְכֹהֲנִים שֶׁנִּמְנוּ עִם הַבְּכוֹר מֻתָּרִין לִשְׁקֹל מָנֶה כְּנֶגֶד מָנֶה:

יט הַמַּפְשִׁיט בְּכוֹר בַּעַל מוּם הֲרֵי זֶה מֻתָּר לְהַפְשִׁיטוֹ בְּאֵי זֶה דֶּרֶךְ שֶׁיִּרְצֶה. אִם רָצָה לְהַרְגִּיל מַרְגִּיל. וְכֵן שְׁאָר פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין אִם רָצָה לְהַפְשִׁיט מִן הָרֶגֶל מַפְשִׁיט:

פרק ב

א כָּל הַמּוּמִים הַקְּבוּעִים הַפּוֹסְלִין אֶת הַקֳּדָשִׁים וְנִפְּדִים עֲלֵיהֶן. אִם נָפַל אֶחָד מֵהֶן בִּבְכוֹר הֲרֵי זֶה נִשְׁחָט עָלָיו בְּכָל מָקוֹם. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ אוֹתָן הַמּוּמִין בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי מִזְבֵּחַ שֶׁהָרָאוּי מֵהֶן לִהְיוֹת בְּזָכָר שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה:

ב וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁמָּנִינוּ שָׁם שֶׁאֵין הַקָּרְבָּן מִן הַמֻּבְחָר וְאֵין הַקָּדָשִׁים קְרֵבִין בָּהֶן וְלֹא נִפְדִּין עֲלֵיהֶן כָּךְ אֵין הַבְּכוֹר נִשְׁחָט עֲלֵיהֶן וְלֹא קָרֵב אֶלָּא יִהְיֶה עוֹמֵד עַד שֶׁיִּוָּלֵד לוֹ מוּם קָבוּעַ. וְכֵן אִם נוֹלַד בִּבְכוֹר מוּם עוֹבֵר הֲרֵי זֶה אֵינוֹ נִשְׁחָט בְּכָל מָקוֹם וְלֹא קָרֵב אֶלָּא יִהְיֶה רוֹעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם קָבוּעַ וְיִשָּׁחֵט עָלָיו:

ג וְכֵן אִם נֶעֱבְדָה בּוֹ עֲבֵרָה. אוֹ שֶׁהָרַג בְּעֵד אֶחָד. אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים. אוֹ שֶׁהֻקְצָה אוֹ נֶעֱבַד. יִרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי מִזְבֵּחַ:

ד יוֹצֵא דֹּפֶן וְהַבָּא אַחֲרָיו שְׁנֵיהֶן אֵינָן בְּכוֹר. הָרִאשׁוֹן מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ פֶּטֶר רֶחֶם וְהָאַחֲרוֹן מִפְּנֵי שֶׁקָּדְמוֹ אַחֵר. אֲפִלּוּ יָצְאָה נְקֵבָה דֶּרֶךְ דֹּפֶן וְזָכָר דֶּרֶךְ רֶחֶם אֵינוֹ בְּכוֹר:

ה בְּכוֹר שֶׁהוּא אַנְדְּרוֹגִינוּס אֵין בּוֹ קְדֻשָּׁה כְּלָל. וַהֲרֵי הוּא כִּנְקֵבָה שֶׁאֵין בּוֹ לַכֹּהֵן כְּלוּם. וְעוֹבְדִים בּוֹ וְגוֹזְזִים אוֹתוֹ כִּשְׁאָר הַחֻלִּין. נוֹלַד טֻמְטוּם הֲרֵי זֶה סְפֵק בְּכוֹר וְיֵאָכֵל בְּמוּמוֹ לִבְעָלָיו. בֵּין שֶׁהֵטִיל מַיִם מִמָּקוֹם זְכָרוּת בֵּין שֶׁהֵטִיל מִמָּקוֹם נְקֵבוּת:

ו רָחֵל שֶׁיָּלְדָה כְּמִין עֵז. אוֹ עֵז שֶׁיָּלְדָה כְּמִין רָחֵל פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח יז) "אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר" עַד שֶׁיִּהְיֶה הוּא שׁוֹר וּבְכוֹרוֹ שׁוֹר. וְאִם הָיָה בּוֹ מִקְצָת סִימָנֵי אִמּוֹ הֲרֵי זֶה

בְּכוֹר וְהוּא בַּעַל מוּם קָבוּעַ שֶׁאֵין לְךָ מוּם גָּדוֹל מִשֶּׁנּוּוּי בְּרִיָּתוֹ. אֲפִלּוּ פָּרָה שֶׁיְּלָדָה כְּמִין חֲמוֹר וְיֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנֵי פָּרָה הֲרֵי זֶה בְּכוֹר לַכֹּהֵן הוֹאִיל וּמִין הַחֲמוֹר יֵשׁ בּוֹ דִּין בְּכוֹר. אֲבָל אִם יָלְדָה מִין סוּס אוֹ גָּמָל אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנֵי פָּרָה הֲרֵי הוּא סָפֵק בְּכוֹר לְפִיכָךְ יֵאָכֵל לַבְּעָלִים. וְאִם תִּפְסוֹ כֹּהֵן אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ:

ז הַמַּטִּיל מוּם בִּבְכוֹר הוֹאִיל וְעָשָׂה עֲבֵרָה קוֹנְסִין אוֹתוֹ וְאֵינוֹ נִשְׁחָט עַל מוּם זֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם אַחֵר מֵאֵלָיו. וְאִם מֵת זֶה הַחוֹטֵא מֻתָּר לִבְנוֹ לִשְׁחֹטוֹ עַל מוּם שֶׁעָשָׂה אָבִיו שֶׁלֹּא קִנְסוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו:

ח הִרְגִּיל לַבְּכוֹר שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם כְּגוֹן שֶׁנָּתַן דְּבֵלָה עַל אָזְנוֹ עַד שֶׁבָּא כֶּלֶב וּנְטָלָהּ וְחָתַךְ אָזְנוֹ. אוֹ שֶׁהָלַךְ בֵּין בַּרְזֶל וַעֲשָׁשִׁיוֹת שֶׁל זְכוּכִית כְּדֵי שֶׁתִּקָּטַע יָדוֹ וְנִקְטְעָה. אוֹ שֶׁאָמַר לְנָכְרִי לְהַטִּיל בּוֹ מוּם. הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁחֹט עָלָיו. זֶה הַכְּלָל כָּל מוּם שֶׁנַּעֲשָׂה לְדַעְתּוֹ אָסוּר לוֹ לִשְׁחֹט עָלָיו וְאִם נַעֲשָׂה שֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ הֲרֵי זֶה שׁוֹחֵט עָלָיו:

ט אָמַר אִלּוּ נָפַל בִּבְכוֹר זֶה מוּם הָיִיתִי שׁוֹחֲטוֹ וְשָׁמַע הַנָּכְרִי וְעָשָׂה בּוֹ מוּם הֲרֵי זֶה שׁוֹחֵט עָלָיו שֶׁהֲרֵי לֹא נַעֲשָׂה בְּדַעְתּוֹ:

י רְאִינוּהוּ שֶׁעָשָׂה מַעֲשֶׂה הַמַּרְגִּיל לְהַטִּיל בּוֹ מוּם וְנָפַל בּוֹ מוּם וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִין אִם נִתְכַּוֵּן לְמוּם זֶה אוֹ לֹא נִתְכַּוֵּן. הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁחֹט עָלָיו. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁנָּתַן לוֹ שְׁעוֹרִים בְּמָקוֹם דָּחוּק מִסְּרָג בְּקוֹצִים וְכֵיוָן שֶׁאָכַל נֶחְלַק שְׂפָתוֹ אֲפִלּוּ הָיָה חָבֵר הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁחֹט עָלָיו. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

יא הָיָה בְּכוֹר רוֹדֵף אֶת הָאָדָם וּבָעָטוֹ כְּדֵי לְטָרְדוֹ וַאֲפִלּוּ בָּעַט בּוֹ מִפְּנֵי שֶׁרָדָפוֹ מִקֹּדֶם וְנַעֲשָׂה בּוֹ מוּם בְּבָעִיטָה זוֹ הֲרֵי זֶה יִשְׁחַט עָלָיו:

יב קְטַנִּים שֶׁהִטִּילוּ מוּם בִּבְכוֹר דֶּרֶךְ שְׂחוֹק וְכֵן הַנָּכְרִי שֶׁעָשָׂה לְדַעְתּוֹ הֲרֵי זֶה יִשְׁחֹט עָלָיו. וְאִם עָשׂוּ כְּדֵי לְהַתִּירוֹ לֹא יִשְׁחֹט עָלָיו:

יג בְּכוֹר שֶׁאָחֲזוֹ דָּם יַקִּיז. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת בּוֹ מוּם. וְאִם נַעֲשָׂה בּוֹ מוּם בְּהַקָּזָה זוֹ הֲרֵי זֶה נִשְׁחַט עָלָיו:

יד מֻתָּר לְהַטִּיל מוּם בִּבְכוֹר קֹדֶם שֶׁיֵּצֵא לָאֲוִיר הָעוֹלָם וְיִשְׁחַט עָלָיו. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁאֵין שָׁם בַּיִת מִפְּנֵי שֶׁסּוֹפוֹ לְהֵאָכֵל בְּמוּמוֹ. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם אָסוּר:

טו עֵד שֶׁהֵעִיד מִפִּי עֵד אֶחָד שֶׁמּוּם זֶה נָפַל שֶׁלֹּא לְדַעַת נֶאֱמָן. אֲפִלּוּ אִשָּׁה נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר בְּפָנַי נָפַל מוּם זֶה מֵאֵלָיו וְיִשְׁחַט עָלָיו:

טז כָּל הַמּוּמִין הָרְאוּיִין לָבוֹא בִּידֵי אָדָם נֶאֱמָן הָרוֹעֶה עֲלֵיהֶן לוֹמַר מֵאֲלֵיהֶן נָפְלוּ וְלֹא נַעֲשׂוּ בְּכַוָּנָה וְיִשְׁחַט עֲלֵיהֶן. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהָיָה הָרוֹעֶה יִשְׂרְאֵל וְהַבְּכוֹר בְּיַד הַכֹּהֵן.

אֲבָל אִם הָיָה הָרוֹעֶה כֹּהֵן וְהַבְּכוֹר עֲדַיִן הוּא בְּיַד בְּעָלָיו הַיִּשְׂרְאֵלִי. הֲרֵי זֶה אֵינוֹ נֶאֱמָן וְחוֹשְׁדִין אוֹתוֹ שֶׁמָּא הוּא הִטִּיל בּוֹ מוּם כְּדֵי שֶׁיִּתְּנֶנּוּ לוֹ:

יז כֹּהֵן שֶׁהֵעִיד לְכֹהֵן אַחֵר שֶׁמּוּם זֶה מֵאֲלָיו נֶפֶל נֶאֱמָן וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לָהֶן שֶׁמָּא הֵם גּוֹמְלִים זֶה אֶת זֶה. שֶׁכָּל הַכֹּהֲנִים חֲשׁוּדִין לְהַטִּיל מוּם בַּבְּכוֹר כְּדֵי לְאָכְלוֹ בַּחוּץ וּלְפִיכָךְ אֵין נֶאֱמָנִין עַל יְדֵי עַצְמָן. אֲבָל חֲבֵרוֹ מֵעִיד לוֹ, שֶׁאֵין אָדָם חוֹטֵא לְאַחֵר. אֶפְלּוּ בָּנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ שֶׁל כֹּהֵן מְעִידִין לוֹ עַל הַבְּכוֹר אֲבָל לֹא אִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּגוּפוֹ:

יח בְּכוֹר שֶׁהָיָה בְּיַד כֹּהֵן וְנָפַל בּוֹ מוּם וְהֵעִיד עָלָיו עֵד אֶחָד שֶׁזֶּה הַמּוּם מֵאֲלָיו נָפַל וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם מוּם זֶה שׁוֹחֲטִין עָלָיו אֶת הַבְּכוֹר אוֹ אֵין שׁוֹחֲטִין עָלָיו וּבָא הַכֹּהֵן שֶׁהוּא בְּיָדוֹ וְאָמַר הֶרְאֵיתִי מוּם זֶה לְמֻמְחֶה וְהִתִּירוֹ לִשְׁחִיטָה הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן. וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא לֹא הֶרְאָהוּ וְשֶׁמָּא בְּכוֹר תָּם הוּא שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ לִשְׁחֹט קָדָשִׁים בַּחוּץ מִפְּנֵי שֶׁהוּא עָוֹן כָּרֵת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

יט וְכֵן נֶאֱמָן הַכֹּהֵן לוֹמַר עַל בְּכוֹר בַּעַל מוּם בְּכוֹר זֶה נְתָנוֹ לִי יִשְׂרְאֵל בְּמוּמוֹ וְלֹא נָפַל בִּרְשׁוּתִי כְּדֵי לָחוּשׁ לוֹ שֶׁמָּא הוּא הִטִּילוֹ. שֶׁהַדָּבָר עָשׂוּי לְהִגָּלוֹת וְהוּא מִתְיָרֵא שֶׁמָּא יִשְׁאֲלוּ בְּעָלָיו וְיֹאמַר תְּמִים הָיָה בְּעֵת שֶׁנְּתָנוּהוּ לוֹ:

פרק ג

א אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר אֶלָּא עַל פִּי מֻמְחֶה שֶׁנָּתַן לוֹ הַנָּשִׂיא שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל רְשׁוּת וְאָמַר לוֹ הַתֵּר בְּכוֹרוֹת בְּמוּמָן. אֶפְלּוּ הָיָה מוּם גָּדוֹל וְגָלוּי לַכֹּל לֹא יִתְּירוֹ אֶלָּא מֻמְחֶה שֶׁנִּטַּל רְשׁוּת. וְכָל הַבְּכוֹרוֹת אָדָם רוֹאֶה חוּץ מִבְּכוֹרֵי עַצְמוֹ:

ב אִם אֵין שָׁם מֻמְחֶה וְהָיָה הַמּוּם מִן הַמּוּמִין הַגְּלוּיִין הַמֻּבְהָקִין. כְּגוֹן שֶׁנִּסְמֵית עֵינוֹ. אוֹ נִקְטְעָה יָדוֹ. אוֹ נִשְׁבְּרָה רַגְלוֹ. הֲרֵי זֶה יִשְׁחֹט עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת. וְכֵן בְּכוֹר שֶׁיָּצָא לְחוּצָה לָאָרֶץ וְנָפַל בּוֹ מוּם מֻבְהָק. הֲרֵי זֶה יֵתֵר עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת:

ג אֵין רוֹאִין אֶת הַבְּכוֹר לְיִשְׂרָאֵל עַד שֶׁיִּהְיֶה כֹּהֵן עִמּוֹ. שֶׁמָּא יֹאמַר לוֹ הַמֻּמְחֶה מוּם הוּא וּמֻתָּר לִשְׁחֹט עָלָיו וְיֵלֵךְ וְיִשְׁחָטֶנּוּ לְעַצְמוֹ וְלֹא יִתְּנֶנּוּ לַכֹּהֵן. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּד לֶאֱכֹל קָדָשִׁים בַּחוּץ. חָשׁוּד הוּא לִגְזֹל מַתָּנוֹת כְּהֻנָּה. לְפִיכָךְ אִם הָיָה חָכָם וְיָדוּעַ שֶׁהוּא מְדַקְדֵּק עַל עַצְמוֹ רוֹאִין לוֹ. הָיָה הַמּוּם גָּלוּי לַכֹּל כְּגוֹן שֶׁנִּקְטְעָה יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ. הוֹאִיל וְהֻבִיאוֹ לְחָכָם הַמֻּמְחֶה הֲרֵי זֶה בְּחֶזְקַת מְדַקְדֵּק עַל עַצְמוֹ לְפִיכָךְ רוֹאִין לוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עִמּוֹ כֹּהֵן:

ד הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר וְאַחַר כָּךְ הֶרְאָה אֶת מוּמוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מוּם גָּלוּי שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּנֶּה בִּשְׁחִיטָה כְּגוֹן שֶׁנִּחְתְּכָה יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ הוֹאִיל וְנִשְׁחַט שֶׁלֹּא עַל פִּי מֻמְחֶה הֲרֵי זֶה אָסוּר וְיִקָּבֵר כִּבְכוֹר שֶׁמֵּת:

ה בְּכוֹר שֶׁהָיְתָה לוֹ בֵּיצָה אַחַת וּשְׁנֵי כֵּיסִים. וּבָדְקוֹ הַמַּמְחֶה וְהוֹשִׁיבוּהוּ עַל הָרְגוֹזוֹ וּמְעָכוּ וְלֹא יָצְאת בֵּיצָה שְׁנִיָּה וְהִתִּירוּ הַמַּמְחֶה וְנִשְׁחַט וְנִמְצָא הַשְּׁנִיָּה דְּבוּקָה בַּכְּסָלִים הֲרֵי זֶה מֻתָּר הוֹאִיל וּמְעָכוּ. אֲבָל אִם לֹא נִמְעַךְ אַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁחַט עַל פִּי מַמְחֶה הֲרֵי זֶה יִקָּבֵר:

ו מִי שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה וְרָאָה אֶת הַבְּכוֹר וְנִשְׁחַט עַל פִּיו. הֲרֵי זֶה יִקָּבֵר וישַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ. וְכַמָּה מְשַׁלֵּם. רְבִיעַ לְדַקָּה וּמֶחֱצָה לְגַסָּה. וּמִפְּנֵי מָה לֹא יְשַׁלֵּם כָּל דָּמָיו מִפְּנֵי שֶׁקְּנָסוּ אֶת בַּעַל הַבְּהֵמָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יַשְׁהֶנָּה וְלֹא יְגַדֵּל בְּהֵמָה דַּקָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

ז הַנּוֹטֵל שְׂכָרוֹ לִהְיוֹת רוֹאֶה בְּכוֹרוֹת אֵין שׁוֹחֲטִין עַל פִּיו אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מֻמְחֶה גָּדוֹל וְיָדְעוּ בּוֹ חֲכָמִים שֶׁאֵין כְּמוֹתוֹ וּפָסְקוּ לוֹ שָׂכָר עַל הָרְאִיָּה וְהַבְּקִיאִין בֵּין שֶׁנִּמְצָא בּוֹ מוּם בֵּין שֶׁנִּמְצָא תְּמִים. וְלֹא יִטֹּל שָׂכָר עַל בְּהֵמָה זוֹ חוּץ מִפַּעַם אַחַת וְרוֹאֶה אוֹתָהּ לְעוֹלָם כָּל זְמַן שֶׁמְּבִיאִין אוֹתָהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי חֶשְׁד:

ח הֶחְשׁוּד עַל הַבְּכוֹרוֹת לְמָכְרָן לְשֵׁם חֻלִּין אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ אֲפִלּוּ בְּשַׂר צְבָאִים מִפְּנֵי שֶׁהוּא דּוֹמֶה לִבְשַׂר עֵגֶל. וְאֵין לוֹקְחִים מִמֶּנּוּ עוֹרוֹת שֶׁאֵינָן עֲבוּדִים אֲפִלּוּ שֶׁל נְקֵבָה שֶׁמָּא יַחְתֹּךְ זִכְרוּתוֹ וְיֹאמַר עוֹר נְקֵבָה הוּא. וְאֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ צֶמֶר אֲפִלּוּ מְלֻבָּן וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר צוֹאִי. אֲבָל לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ טָווּי וּלְבָדִין וְעוֹרוֹת עֲבוּדִים. שֶׁאֵינוֹ מַעֲבִד עוֹר בְּכוֹר תְּמִים מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְפַחֵד לַשְּׁהוֹתוֹ אֶצְלוֹ שֶׁמָּא יִשְׁמְעוּ הַדַּיָּנִים וְיִקְנְסוּהוּ כְּפִי רִשְׁעוֹ:

ט הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר וּמָכְרוֹ וְנוֹדַע שֶׁלֹּא הֶרְאָהוּ לְמֻמְחֶה. מַה שֶּׁאָכְלוּ אָכְלוּ וְיַחְזִיר לָהֶם אֶת הַדָּמִים. וּמַה שֶּׁלֹּא נֶאֱכַל יִקָּבֵר וְיַחְזִיר אֶת הַדָּמִים. וְכֵן הַדִּין בְּמַאֲכִיל אֶת הַטְּרֵפָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת מַקֵּח וּמִמְכָּר:

י בְּכוֹר שֶׁנִּמְצָא טְרֵפָה אִם תְּמִים הוּא וְנִמְצָא טְרֵפָה אַחַר שֶׁהֻפְשַׁט הָעוֹר יִשָּׂרֵף כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין וְהַבָּשָׂר יִקָּבֵר. וְאִם בְּמוּמוֹ נִשְׁחַט הַבָּשָׂר יִקָּבֵר וְיֵהָנוּ הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרוֹ. וְהוּא שֶׁנִּשְׁחַט עַל פִּי מֻמְחֶה:

יא הַבְּכוֹר שֶׁנֶּאֱכַל בְּשָׁרוֹ כַּהֲלָכָה בֵּין תְּמִים בֵּין בַּעַל מוּם. כְּשֵׁם שֶׁמֻּתָּר לֵהָנוֹת בְּעוֹרוֹ כָּךְ נֶהֱנִין בְּגִזּוֹתָיו. אֲבָל כָּל צֶמֶר שֶׁנִּגְזַז מִמֶּנּוּ כְּשֶׁהוּא חַי אֲפִלּוּ נָשַׂר הֲרֵי הוּא אָסוּר בַּהֲנָאָה. וַאֲפִלּוּ נָשַׂר מִמֶּנּוּ אַחַר שֶׁנָּפַל בּוֹ מוּם. וַאֲפִלּוּ אַחַר שְׁחִיטָתוֹ וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אַחַר מִיתָתוֹ שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ הַצֶּמֶר שֶׁנָּשַׂר מִמֶּנּוּ מֵחַיִּים בְּאִסּוּרוֹ עוֹמֵד. וְכֵן בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת מְעִילָה שֶׁלֹּא גָּזְרוּ גְּזֵרָה זוֹ אֶלָּא עַל הַבְּכוֹר וְעַל הַמַּעֲשֵׂר בִּלְבַד מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן בָּאִין לְכַפָּרָה שֶׁמָּא יַשְׁהֵם אֶצְלוֹ כְּדֵי לִקַּח כָּל הַצֶּמֶר שֶׁיִּנָּשֵׂר מֵהֶם. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁמִּצְוָה לְאָכְלוֹ תּוֹךְ שְׁנָתוֹ בֵּין תְּמִים בֵּין בַּעַל מוּם:

יב בְּכוֹר שֶׁהָיָה בּוֹ צֶמֶר מְדֻבְלָל וּשְׁחָטוֹ. אֶת שֶׁהוּא נִרְאֶה עִמּוֹ מִן הַגִּזָּה מֻתָּר בַּהֲנָאָה. וְאֶת שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה עִמּוֹ וְהוּא הַצֶּמֶר שֶׁעִקְּרוֹ הָפוּךְ כְּלַפֵּי רֹאשׁוֹ אָסוּר. שֶׁזֶּה כְּמוֹ שֶׁנִּשַּׁר מֵחַיִּים:

יג גִּזַּת בְּכוֹר אֲפִלּוּ בַּעַל מוּם שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּגִזֵּי חֻלִּין אֲפִלּוּ אַחַת בְּכַמָּה אֲלָפִים הַכֹּל אֲסוּרִים. הֲרֵי הוּא דָּבָר חָשׁוּב וּמְקֻדָּשׁ בְּכָל שֶׁהוּא. הָאוֹרֵג מִלֹּא הַסִּיט מִצֶּמֶר הַבְּכוֹר בְּבֶגֶד יְדֻלַּק. מִצֶּמֶר הַמְקֻדָּשִׁין מְקֻדָּשׁ בְּכָל שֶׁהוּא:

פרק ד

א בֶּהֱמַת הַשֻּׁתָּפִין חַיֶּבֶת בִּבְכוֹרָה. לֹא נֶאֱמַר (דברים יב יז) (דברים יד כג) "בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ" אֶלָּא לְמַעֵט שֻׁתָּפוּת הַנָּכְרִי שֶׁאִם הָיָה שֻׁתָּף בַּפָּרָה אוֹ בָּעֻבָּר אֲפִלּוּ הָיָה לַנָּכְרִי אֶחָד מֵאֶלֶף בָּאֵם אוֹ בַּוָּלָד הֲרֵי זֶה פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה. הָיָה לוֹ בְּאֶחָד מִשְּׁנֵיהֶם אֵיבָר אֶחָד כְּגוֹן יָד אוֹ רֶגֶל. רוֹאִין כָּל שֶׁאִלּוּ יֵחָתֵךְ וְהָיָה בַּעַל מוּם הֲרֵי זֶה פָּטוּר. וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁיֵּחָתֵךְ אֵיבַר הַנָּכְרִי וְלֹא יִפָּסֵל. הֲרֵי זֶה חַיָּב בִּבְכוֹרָה:

ב הַלּוֹקֵחַ עֻבַּר פָּרָתוֹ שֶׁל נָכְרִי. אוֹ הַמּוֹכֵר עֻבַּר פָּרָתוֹ לְנָכְרִי. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי הֲרֵי זֶה פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה. וְאֵין קוֹנְסִין אוֹתוֹ עַל דָּבָר זֶה:

ג הַמְקַבֵּל בְּהֵמָה מִן הַנָּכְרִי לִהְיוֹת מְטַפֵּל בָּהּ וְהַוְּלָדוֹת בֵּינֵיהֶם. אוֹ נָכְרִי שֶׁקִּבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל כֵּן הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִים מִן הַבְּכוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג ב) "פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל" עַד שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל מִיִּשְׂרָאֵל:

ד הַמְקַבֵּל צֹאן מִן הַנָּכְרִי בְּמָמוֹן קָצוּב וּפָסַק עִמּוֹ שֶׁיִּהְיֶה הַשָּׂכָר בֵּינֵיהֶם וְאִם פִּחֲתוּ פִּחֲתוּ לְיִשְׂרָאֵל. אַף עַל פִּי שֶׁבִּרְשׁוּת יִשְׂרָאֵל הֵם וַהֲרֵי הֵם כִּקְנְיָנוֹ הוֹאִיל וְאִם לֹא יִמְצָא הַנָּכְרִי אֶצְלוֹ מָמוֹן אַחֵר לִגְבּוֹת מִמֶּנּוּ יִגְבֶּה מִן הַבְּהֵמוֹת הָאֵלּוּ וּמִוַּלְדוֹתֵיהֶן נַעֲשָׂה כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַחֲרָיוּת עֲלֵיהֶן וְעַל וַלְדוֹתֵיהֶן וַהֲרֵי יַד הַנָּכְרִי בְּאֶמְצַע וּפְטוּרִין מִן הַבְּכוֹרָה הֵם וּוַלְדוֹתֵיהֶן. אֲבָל וַלְדֵי וַלְדוֹת חַיָּבִין שֶׁהֲרֵי שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵם וְאֵין לַנָּכְרִי רְשׁוּת עֲלֵיהֶן:

ה יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּתַן מָעוֹת לְנָכְרִי וְקָנָה לוֹ בָּהֶן בְּהֵמָה מִנָּכְרִי בְּדִינֵיהֶן אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָשַׁךְ קָנָה וְחַיֶּבֶת בִּבְכוֹרָה. וְכֵן אִם קָנָה הַנָּכְרִי מִיִּשְׂרָאֵל בְּדִינֵיהֶם וְנָתַן מָעוֹת אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָשַׁךְ קָנָה וּפְטוּרָה מִבְּכוֹרָה:

ו גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר וְאֵין יָדוּעַ אִם עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּר יָלְדָה פָּרָתוֹ אוֹ אַחַר שֶׁנִּתְגַּיֵּר הֲרֵי זֶה בְּכוֹר מְסֻפָּק:

ז הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִן הַנָּכְרִי וְאֵין יָדוּעַ אִם בְּכָרָה אוֹ לֹא בְּכָרָה וְיָלְדָה אֶצְלוֹ הֲרֵי זֶה סְפֵק בְּכוֹר וְיֵאָכֵל בְּמוּמוֹ לַבְּעָלִים וְאֵינוֹ לַכֹּהֵן שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה:

ח לָקַח בְּהֵמָה מֵינִיקָה מִן הַנָּכְרִי אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל אַחֶרֶת הִיא מֵינִיקָה אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת שֶׁיָּלְדָה. וַאֲפִלּוּ הָיָה זֶה שֶׁמֵּינִיקָה כְּמוֹ מִין אַחֵר וַאֲפִלּוּ כְּמִין חֲזִיר הֲרֵי זוֹ פְּטוּרָה

מִן הַבְּכוֹרָה. וְכֵן בְּהֵמָה שֶׁהִיא חוֹלֶבֶת פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה שֶׁרֹב הַבְּהֵמוֹת אֵינָן חוֹלְבוֹת אֶלָּא אִם כֵּן כָּבָר יָלְדוּ:

ט הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִיִּשְׂרָאֵל הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת שֶׁבְּכָרָה עַד שֶׁיּוֹדִיעוֹ הַמּוֹכֵר שֶׁעֲדַיִן לֹא יָלְדָה. שֶׁאֵין הַיִּשְׂרְאֵל שׁוֹתֵק וְגוֹרֵם לוֹ לֶאֱכל קָדָשִׁים בַּחוּץ וַדַּאי שֶׁבְּכָרָה וּלְפִיכָךְ מְכָרָהּ סְתָם:

י בְּהֵמָה דַּקָּה שֶׁהִפִּילָה עֻבָּר שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְבָּאֵר צוּרָתוֹ הַרְבֵּה וְנִכֶּרֶת לַכֹּל וְזֶהוּ הַנִּקְרָא טִנּוּף. אִם אָמְרוּ הָרוֹעִים עֻבָּר הוּא אֶלָּא שֶׁנִּפְסְדָה צוּרָתוֹ הֲרֵי זוֹ פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה וְצָרִיךְ לְהַרְאוֹתוֹ לְרוֹעֶה חָכָם. לְפִיכָךְ הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִן הַנָּכְרִי אֲפִלּוּ הָיְתָה קְטַנָּה וְיִלְדָה אֶצְלוֹ בְּתוֹךְ שְׁנָתָהּ הֲרֵי זֶה סָפֵק בְּכוֹר שֶׁמָּא טִנּוּף הִפִּילָה בִּרְשׁוּת הַנָּכְרִי. וְכֵן בְּהֵמָה גַּסָּה שֶׁהִפִּילָה שִׁלְיָא הֲרֵי זוֹ סִימָן וָלָד שֶׁאֵין שִׁלְיָא בִּלֹא וָלָד וְנִפְטְרָה מִן הַבְּכוֹרָה. וּמֻתָּר לְהַשְׁלִיךְ אוֹתָהּ הַשִּׁלְיָא לַכְּלָבִים שֶׁאֵין מִתְקַדֵּשׁ בִּבְכוֹרָה אֶלָּא זָכָר וְחֶזְקַת הַנּוֹלָדִים מֻחֶצָּה זְכָרִים וּמֻחֶצָּה נְקֵבוֹת. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁהַזָּכָר שֶׁאֵין בּוֹ מִקְצָת סִימָנֵי אִמּוֹ אֵינוֹ מִתְקַדֵּשׁ בִּבְכוֹרָה וְנִמְצָא מֵעוּט הַנּוֹלָדִים הֵן הַמִּתְקַדְּשִׁין בִּבְכוֹרָה וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לְמֵעוּט. אֲבָל בֶּהֱמַת קָדָשִׁים שֶׁהִפִּילָה שִׁלְיָא תִּקָּבֵר [שֶׁהַנְּקֵבוֹת בָּהּ כִּזְכָרִים]:

יא בְּהֵמָה גַּסָּה שֶׁהִפִּילָה חֲרָרַת דָּם הֲרֵי זוֹ נִפְטְרָה מִן הַבְּכוֹרָה שֶׁחֶזְקָתָהּ שֶׁהַוָּלָד בְּתוֹכָהּ וְרָבָה עָלָיו הַדָּם וְהִפְסִידוֹ וּבִטְּלוֹ. וְקוֹבְרִין חֲרָרָה זוֹ כְּמוֹ נֵפֶל מְבֻכֶּרֶת אַף עַל פִּי שֶׁאֵין חֲרָרָה זוֹ קְדוּשָׁה. וְלָמָּה קוֹבְרִין אוֹתָהּ כְּדֵי לְפַרְסֵם הַדָּבָר שֶׁנִּפְטְרָה מִן הַבְּכוֹרָה:

יב כְּבָר בֵּאַרְנוּ בְּעִנְיַן נִדָּה שֶׁהַוָּלָד בָּאָדָם נִגְמָר לְאַרְבָּעִים יוֹם וְהַמַּפֶּלֶת לְפָחוֹת מֵאַרְבָּעִים אֵינוֹ וָלָד. אֲבָל וָלָד בְּהֵמָה לֹא עָמְדוּ חֲכָמִים עַל מִנְיַן הַיָּמִים שֶׁיִּגָּמֵר בּוֹ. אֲבָל אָמְרוּ שֶׁהַמַּפֶּלֶת טִנּוּף אֵינָהּ מִתְעַבֶּרֶת אַחֲרָיו וְלֹא מְקַבֶּלֶת וָלָד אַחֵר לְפָחוֹת מִשִּׁלְשִׁים יוֹם:

יג בְּהֵמָה שֶׁיָּצְאָה מְלֵאָה וּבָאָה רֵיקָנִית הַבָּא אַחַר כֵּן בְּכוֹר מִסָּפֵק שֶׁמָּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ פּוֹטֵר בִּבְכוֹרָה הִפִּילָה. וְאֵין לְנִפְלֵי בְּהֵמָה פְּטִירַת רֶחֶם עַד שֶׁיִּתְגַּלּוּ רֹאשׁ כְּפִיקָה שֶׁל עֶרֶב:

יד מַבְכֶּרֶת הַמַּקְשָׁה לֵילֵד מְחַתֵּךְ אֵיבָר וּמַשְׁלִיךְ לַכְּלָבִים וְהַבָּא אַחֲרָיו בְּכוֹר. יָצָא רֻבּוֹ הֲרֵי זֶה יִקָּבֵר וְנִפְטָרָה מִן הַבְּכוֹרָה. וְאִם חָתַךְ אֵיבָר וְהִנִּיחוֹ אֵיבָר וְהִנִּיחוֹ אֵיבָר וְהִנִּיחוֹ עַד שֶׁהִשְׁלִים רֻבּוֹ הֲרֵי כָּל הָאֵיבָרִים צְרִיכִין קְבוּרָה. וְנִפְטְרָה מִן הַבְּכוֹרָה כֵּיוָן שֶׁיָּצָא רֻבּוֹ בֵּין שֶׁלֹּם בֵּין מְחֻתָּךְ וַהֲרֵי הוּא לְפָנֵינוּ נִתְקַדֵּשׁ לְמַפְרֵעַ:

טו יָצָא שְׁלִישׁ וּמָכְרוֹ לְנָכְרִי וְחָזַר וְיָצָא שְׁלִישׁ אַחֵר. נִתְקַדֵּשׁ לְמַפְרֵעַ וְנִפְטְרָה מִן הַבְּכוֹרָה. יָצָא שְׁלִישׁ דֶּרֶךְ דֹּפֶן וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים דֶּרֶךְ רֶחֶם אֵינוֹ קָדוֹשׁ שְׁהָרֹב הָרִאשׁוֹן לֹא יָצָא דֶּרֶךְ רֶחֶם וּלְמַפְרֵעַ הוּא מִתְקַדֵּשׁ:

טז יָצָא מִעוּט אֵיבָר גָּדוֹל וַהֲרֵי זֶה הַיּוֹצֵא רֻבּוֹ שֶׁל עֻבָּר נִפְטָר מִן הַבְּכוֹרָה וְיִקָּבֵר הַיּוֹצֵא. יָצָא חֲצִי הָעֻבָּר וְהוּא רֻבּוֹ שֶׁל אֵיבָר הַיּוֹצֵא הֲרֵי זֶה סָפֵק אִם נִפְטְרָה מִן הַבְּכוֹרָה אוֹ לֹא נִפְטְרָה לְפִיכָךְ הַבָּא אַחֲרָיו סָפֵק בְּכוֹר׃

יז בְּכוֹר שֶׁכָּרְכוֹ בְּסִיב וְהוֹצִיאוֹ וְלֹא נָגַע בָּרֶחֶם אוֹ שֶׁכָּרְכוֹ בְּשִׁלְיַת בְּהֵמָה אַחֶרֶת אוֹ שֶׁנִּכְרְכָה עָלָיו אַחוֹתוֹ וְיָצָא הוֹאִיל וְלֹא נָגַע בָּרֶחֶם מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי זֶה סָפֵק בְּכוֹר׃

יח הִדְבִּיק שְׁנֵי רְחָמִים זֶה לָזֶה וְיָצָא מִזֶּה וְנִכְנַס לָזֶה הֲרֵי זֶה סָפֵק אִם נִפְטְרָה מִן הַבְּכוֹרָה הַבְּהֵמָה שֶׁנִּכְנַס בָּהּ הַבְּכוֹר שֶׁהֲרֵי פֶּטֶר רֶחֶם אוֹ לֹא נִפְטְרָה עַד שֶׁיִּפְטֹר רַחְמָהּ וְלָדָהּ׃

יט נִפְתְּחוּ כָּתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם וְיָצָא הֲרֵי זֶה סָפֵק אִם נִגִּיעַת רֶחֶם מְקַדֶּשֶׁת אוֹ אֲוִירוֹ׃

כ נֶעֱקְרוּ כָּתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם [וְנִתְלוּ] בְּצַוָּארוֹ הֲרֵי זֶה סָפֵק אִם בִּמְקוֹמוֹ מְקַדֵּשׁ אוֹ מְקַדֵּשׁ אַף חוּץ לִמְקוֹמוֹ׃

כא נִגְמְמוּ כָּתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם אֵינוֹ קָדוֹשׁ. נִפְרַץ מִקְצָתוֹ וְעוֹמֵד מְרֻבֶּה עַל הַפָּרוּץ וְיָצָא דֶּרֶךְ הַפָּרוּץ. אוֹ שֶׁהָיָה הַפָּרוּץ מְרֻבֶּה עַל הָעוֹמֵד וְיָצָא דֶּרֶךְ הָעוֹמֵד הֲרֵי זֶה סָפֵק בְּכוֹר׃

פרק ה

א רָחֵל שֶׁלֹּא בִּכְּרָה וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים. אֲפִלּוּ יָצְאוּ שְׁנֵי רָאשֵׁיהֶן כְּאֶחָד אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא קָדַם אֶחָד. הוֹאִיל וְאֵין יָדוּעַ אֵי זֶה מֵהֶם יָצָא רִאשׁוֹן הַכֹּהֵן נוֹטֵל אֶת הַפָּחוּשׁ וְהַשֵּׁנִי סָפֵק בְּכוֹר. מֵת אֶחָד מֵהֶן אֵין לַכֹּהֵן כְּלוּם שֶׁזֶּה הַחַי סָפֵק הוּא וְהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. וְכֵן אִם יָלְדָה זָכָר וּנְקֵבָה הֲרֵי הַזָּכָר סָפֵק שֶׁמָּא הַנְּקֵבָה יָצְאַת תְּחִלָּה לְפִיכָךְ אֵין לַכֹּהֵן כְּלוּם שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה׃

ב שְׁתֵּי רְחֵלוֹת שֶׁלֹּא בִּכְּרוּ וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים. שְׁנֵיהֶן לַכֹּהֵן. זָכָר וּנְקֵבָה הַזָּכָר לַכֹּהֵן. שְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵבָה הַכֹּהֵן נוֹטֵל אֶת הַפָּחוּשׁ וְהַשֵּׁנִי סָפֵק בְּכוֹר. וְאִם מֵת אֶחָד מֵהֶן אֵין לַכֹּהֵן כְּלוּם. שֶׁזֶּה הַזָּכָר הַחַי סָפֵק בְּכוֹר הוּא וְהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. יָלְדוּ שְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְזָכָר אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵבוֹת הֲרֵי הַזְּכָרִים סָפֵק בְּכוֹר. שֶׁאֲנִי אוֹמֵר שֶׁמָּא הַנְּקֵבָה נוֹלְדָה תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ הַזָּכָר. לְפִיכָךְ אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. אַחַת בִּכְּרָה וְאַחַת שֶׁלֹּא בִּכְּרָה וְיָלְדוּ לוֹ שְׁנֵי זְכָרִים. אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לַכֹּהֵן וְכָל אֶחָד מֵהֶן סָפֵק בְּכוֹר וְהַכֹּהֵן נוֹטֵל אֶת הַפָּחוּשׁ. מֵת אֶחָד מֵהֶן אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם שֶׁזֶּה הַחַי סָפֵק הוּא. וְכֵן אִם יָלְדוּ זָכָר וּנְקֵבָה אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם שֶׁזֶּה הַזָּכָר סָפֵק בְּכוֹר הוּא׃

ג כָּל בְּכוֹר שֶׁהוּא סָפֵק דֵּינוֹ שֶׁיִּרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם וְיֵאָכֵל לִבְעָלָיו. וְאִם תִּפְּשׂוֹ הַכֹּהֵן אֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ וְאוֹכֵל אוֹתוֹ בְּמוּמוֹ. אֲבָל אֵינוֹ מַקְרִיבוֹ שֶׁאֵין מַקְרִיב לְעוֹלָם אֶלָּא בְּכוֹר וַדַּאי שֶׁמָּא יִשְׁחֹט חֻלִּין בָּעֲזָרָה׃

ד מִי שֶׁהָיָה בְּעֶדְרוֹ מְבַכְּרוֹת וְשֶׁאֵינָן מְבַכְּרוֹת וְיָלְדוּ וְאֵין שָׁם אָדָם וְנִכְנַס וּמָצָא אֶת הַמְבַכְּרוֹת מֵיניקוֹת נְקֵבוֹת וְאֶת שֶׁאֵינָן מְבַכְּרוֹת מֵיניקוֹת זְכָרִים. אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֵצֶל זוֹ וּבְנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֵצֶל זוֹ אֶלָּא הֲרֵי הַדָּבָר בְּחֶזְקָתוֹ שֶׁכָּל אַחַת מֵינִיקָה בְּנָהּ׃

ה שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ שְׁנֵי זְכָרִים אֵצֶל הָרוֹעֶה הָאֶחָד בְּכוֹר וְהַשֵּׁנִי פָּשׁוּט וּמֵת אֶחָד מֵהֶן. מַנִּיחַ הָרוֹעֶה הַשֵּׁנִי בֵּיניֵהֶן וּמְסַתֵּלֵק וַהֲרֵי הוּא סְפֵק בְּכוֹר וּשְׁנֵיהֶן חוֹלְקִין אוֹתוֹ שֶׁאֵין אֶחָד מֵהֶן מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ׃

ו הִפְקִיד בְּכוֹר אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת וְהִנִּיחוֹ בַּעַל הַבַּיִת עִם פָּשׁוּט שֶׁלּוֹ וּמֵת אֶחָד מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶהוּ. הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. וַהֲרֵי הוּא סְפֵק בְּכוֹר. וַאֲפִלּוּ רוֹעֶה כֹּהֵן שֶׁהִנִּיחַ בְּכוֹרוֹ בַּחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת עִם פָּשׁוּט שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת וּמֵת אֶחָד מֵהֶן הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. וְאֵין מוֹצִיאִין מֵחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת אֶלָּא בִּרְאָיָה. שֶׁהֲרֵי מִדַּעַת בַּעַל הַבְּכוֹר הִנִּיחוּ עִמּוֹ הַפָּשׁוּט שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת׃

ז לֹא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַבְּכוֹרוֹת לְפִיכָךְ נֶאֱמָן הַיִּשְׂרְאֵל לוֹמַר זֶה סְפֵק בְּכוֹר הוּא וְרוֹאִין לוֹ מוּמוֹ וְאוֹכֵל אוֹתוֹ בְּמוּמוֹ׃

ח כָּל הַקָּדְשִׁים שֶׁקָּדַם לָהֶם מוּם קָבוּעַ לְהֶקְדֵּשָׁן וְנִפְדּוּ חַיָּבִין בִּבְכוֹרָה. וְאִם קָדַם מוּם עוֹבֵר לְהֶקְדֵּשָׁן אוֹ שֶׁהִקְדִּישָׁן תְּמִימִים וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לָהֶם מוּם קָבוּעַ וְנִפְדּוּ פְּטוּרִין מִן הַבְּכוֹרָה. שֶׁהֲרֵי לֹא יָצְאוּ לְחֻלִּין לְכָל דָּבָר מִפְּנֵי שֶׁהֵן אֲסוּרִין בְּגִזָּה וַעֲבוֹדָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת מְעִילָה׃

ט הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם חַיֶּבֶת בִּבְכוֹרָה. אֲבָל הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִפֵּרוֹת שְׁבִיעִית הֲרֵי זוֹ פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה לְפִי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת סְחוֹרָה בְּפֵרוֹת שְׁבִיעִית שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בָּהּ (ויקרא כה ו) "לְאָכְלָהּ" לְאָכְלָהּ וְלֹא לִסְחוֹרָה. וְאִם תִּהְיֶה חַיֶּבֶת בִּבְכוֹרָה הֲרֵי זֶה מְשִׁתַּכֵּר בִּבְכוֹר שֶׁהֲרֵי יָצָא מִתּוֹרַת פֵּרוֹת שְׁבִיעִית. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת סְחוֹרָה בִּדְבָרִים הָאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה וְכֵן בֵּאַרְנוּ בִּתְרוּמוֹת שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת סְחוֹרָה בִּתְרוּמוֹת וְכֵן אָסוּר לַעֲשׂוֹת סְחוֹרָה בִּבְכוֹרוֹת אַף עַל פִּי שֶׁמֻּתָּר לְמָכְרָן עַל דֶּרֶךְ שֶׁבֵּאַרְנוּ׃

י לָקַח בְּכוֹר לְמִשְׁתֶּה בְּנוֹ אוֹ לָרֶגֶל וְלֹא צָרִיךְ לוֹ מֻתָּר לְמָכְרוֹ׃

יא אֵין שָׁמִין בְּכוֹרוֹת תְּמִימִים לְיִשְׂרָאֵל אֲבָל שָׁמִין לָהֶן בְּכוֹרוֹת בַּעֲלֵי מוּמִין. וְשָׁמִין בְּכוֹרוֹת תְּמִימִים לַכֹּהֲנִים בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁהֵן עוֹמְדִין לְהֵאָכֵל בְּמוּמָן. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁשָּׁמִין לָהֶן בַּעֲלֵי מוּמִים׃

פרק ו

א מִצְוַת עֲשֵׂה לְהַפְרִישׁ אֶחָד מֵעֲשָׂרָה מִכָּל בְּהֵמוֹת טְהוֹרוֹת שֶׁיִּוָּלְדוּ לָאָדָם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. וְאֵין מִצְוָה זוֹ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְּבָקָר וְצֹאן בִּלְבַד שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז לב) "וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר וָצֹאן" וְגוֹ':

ב מַעֲשַׂר בְּהֵמָה נוֹהֵג בְּחֻלִּין אֲבָל לֹא בְּמֻקְדָּשִׁין. וְנוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת. אֲבָל חֲכָמִים אָסְרוּ לְעַשֵּׂר בְּהֵמָה בַּזְּמַן הַזֶּה וְתִקְּנוּ שֶׁאֵין מְעַשְּׂרִין אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת גְּזֵרָה שֶׁמָּא יֹאכְלֶהוּ תָּמִים וְנִמְצָא בָּא לִידֵי אִסּוּר כָּרֵת שֶׁהוּא שְׁחִיטַת קָדָשִׁים בַּחוּץ. וְאִם עָבַר וְעָשָׂה בַּזְּמַן הַזֶּה הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר וְיֵאָכֵל בְּמוּמוֹ:

ג הַכֹּל חַיָּבִין בְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה. כֹּהֲנִים לְוִיִּים וְיִשְׂרְאֵלִים:

ד וְדִין מַעֲשַׂר בְּהֵמָה שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁחָט בָּעֲזָרָה וְזוֹרְקִין אֶת דָּמוֹ זְרִיקָה אַחַת כְּנֶגֶד הַיְסוֹד וּמַקְטִירִין אֵימוּרָיו. וּשְׁאָר הַבָּשָׂר נֶאֱכָל לַבְּעָלִים בִּירוּשָׁלַיִם כְּשְׁאָר קָדָשִׁים קַלִּים וְאֵין לַכֹּהֲנִים בּוֹ כְּלוּם אֶלָּא כֵּלּוֹ לַבְּעָלִים כַּפֶּסַח. וְאִם הָיָה בַּעַל מוּם בֵּין שֶׁנִּפַּל בּוֹ מוּם בֵּין שֶׁהִפְרִישׁוֹ בַּתְּחִלָּה בְּמוּמוֹ הֲרֵי זֶה נֶאֱכָל בְּכָל מָקוֹם:

ה מַעֲשַׂר בְּהֵמָה אָסוּר לְמָכְרוֹ כְּשֶׁהוּא תָּמִים שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ויקרא כז לג) "לֹא יְגָאֵל". מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ שֶׁזֶּה שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יְגָאֵל אַף אִסּוּר מְכִירָה בְּמַשְׁמָע שֶׁאֵין נִגְאָל וְאֵינוֹ נִמְכָּר כְּלָל. וְיֵרָאֶה לִי שֶׁהַמּוֹכֵר מַעֲשֵׂר לֹא עָשָׂה כְּלוּם וְלֹא קָנָה לוֹקֵחַ. וּלְפִיכָךְ אֵינוֹ לוֹקֶה כְּמוֹכֵר חֲרְמֵי כֹּהֲנִים שֶׁלֹּא קָנָה לוֹקֵחַ וּכְמוֹכֵר יְפַת תֹּאַר כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בִּמְקוֹמוֹ:

ו מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים שֶׁאָסוּר לְמָכְרוֹ בַּעַל מוּם וַאֲפִלּוּ שָׁחוּט גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִמְכְּרֶנּוּ חַי. לְפִיכָךְ אֵין שׁוֹקְלִין מָנָה כְּנֶגֶד מָנָה בְּמַעֲשַׂר כְּדֶרֶךְ שֶׁשּׁוֹקְלִין בִּבְכוֹר. מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאֶה כְּמוֹכֵר:

ז וּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה שֶׁל יְתוֹמִים שֶׁנִּשְׁחַט בְּמוּמוֹ מֻתָּר לְמָכְרוֹ כְּדַרְכּוֹ. מִפְּנֵי הֲשָׁבַת אֲבֵדָה לִיתוֹמִים לֹא גָּזְרוּ עָלָיו:

ח מַעֲשַׂר בְּהֵמָה שֶׁנִּשְׁחַט בְּמוּמוֹ מֻתָּר לְמִכּוֹר חֶלְבּוֹ וְגִידָיו וְעוֹרוֹ וְעַצְמוֹתָיו. וְלֹא אָסְרוּ לְמָכֹר אֶלָּא בָּשָׂרוֹ בִּלְבַד. וְאִם הִבְלִיעַ דְּמֵי הַבָּשָׂר בִּדְמֵי הָעוֹר וְהַחֵלֶב וְהַגִּידִין וּמָכַר הַכֹּל בְּהַבְלָעָה מֻתָּר. וְאִם הָיוּ דְּמֵי הָעֲצָמוֹת יְקָרִים וְהִבְלִיעַ דְּמֵי הַבָּשָׂר בִּדְמֵי הָעֲצָמוֹת מֻתָּר:

ט הַכֹּל נֶאֱמָנִים עַל מוּמֵי מַעֲשֵׂר לוֹמַר מוּם זֶה מֵאֲלָיו בָּא וְלֹא נַעֲשָׂה לְדַעַת. וַאֲפִלּוּ אֵלּוּ שֶׁאֵינָן נֶאֱמָנִים עַל הַבְּכוֹר נֶאֱמָנִים עַל הַמַּעֲשֵׂר. וְרוֹאֶה אָדָם מוּמֵי מַעֲשֵׂר שֶׁלּוֹ וּמַתִּירוֹ אִם הָיָה מֻמְחֶה. שֶׁאִם יִרְצֶה יַטִּיל מוּם בְּכָל עֶדְרוֹ וְאַחַר כָּךְ יְעַשֵּׂר וְנִמְצָא הַמַּעֲשֵׂר בַּעַל מוּם מִתְּחִלָּתוֹ:

י הַלּוֹקֵחַ טָלֶה שֶׁנּוֹלְדוּ בְּשָׁנָה זוֹ אוֹ שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ בְּמַתָּנָה הֲרֵי הֵם פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר עַד שֶׁיִּוָּלְדוּ בִּרְשׁוּתוֹ. לְפִיכָךְ הַשֻּׁתָּפִין שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ בִּבְהֵמוֹת וְהֵבִיא זֶה מֵאָה טְלָאִים וְזֶה מֵאָה

טְלָאִים וְעֵרְבוּם וְנִשְׁתַּתְּפוּ בָּהֶן הֲרֵי הַמְּאַתַּיִם פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר שֶׁכָּל טָלֶה מֵהֶן כְּמָכוּר. וְכֵן הָאַחִים שֶׁיָּרְשׁוּ טְלָאִים מֵאֲבִיהֶם הֲרֵי הֵן פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר. אֲבָל הַנּוֹלָדִים לָהֶם בְּשֻׁתָּפוּת לְאַחַר מִכָּאן מֵאֵלּוּ הַבְּהֵמוֹת בֵּין לַשֻּׁתָּפִין בֵּין לָאַחִים חַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר. וְכֵן אִם הָיוּ שֻׁתָּפִין בְּמָעוֹת וְקָנוּ בְּהֵמוֹת מִמָּעוֹת הַשֻּׁתָּפוּת וְהָאַחִים שֶׁקָּנוּ בְּהֵמוֹת מִמָּעוֹת הַיְרֻשָּׁה הֲרֵי הַנּוֹלָדִים מֵהֶם לְאַחַר מִכָּאן חַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר שֶׁהֲרֵי בִּרְשׁוּתָן נוֹלְדוּ וַהֲרֵי הֵן כְּאִישׁ אֶחָד. חָלְקוּ הָאַחִים וְהַשֻּׁתָּפִין אַחַר שֶׁנּוֹלְדוּ לָהֶן הַבְּהֵמוֹת בִּרְשׁוּתָן וְחָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר. שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁחָלְקוּ נַעֲשׂוּ הַכֹּל לְקוּחִין וְהַלְּקוּחַ פָּטוּר וּכְשֶׁחָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ הֲרֵי נִשְׁתַּתְּפוּ בַּבְּהֵמוֹת וַעֲדַיִן לֹא יָלְדוּ לָהֶן בִּרְשׁוּתָן אַחַר שִׁתּוּף זֶה הַשֵּׁנִי. וְאַף עַל פִּי שֶׁחָלְקוּ גְּדָיִים כְּנֶגֶד גְּדָיִים וּטְלָאִים כְּנֶגֶד טְלָאִים וַעֲשָׂרָה כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה הַכֹּל פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר וַהֲרֵי הֵן כִּלְקוּחִין:

יא הָאַחִין וְהַשֻּׁתָּפִין שֶׁחָלְקוּ בִּכְסָפִים וְלֹא חָלְקוּ בִּבְהֵמָה חַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר שֶׁעֲדַיִן לֹא נַעֲשׂוּ הַבְּהֵמוֹת לְקוּחִין. אֲבָל אִם חָלְקוּ הַבְּהֵמוֹת אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא חָלְקוּ הַכְּסָפִים הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין:

יב הַלּוֹקֵחַ עֲשָׂרָה עֲבָרִים בִּמְעֵי אִמָּן. כֵּיוָן נִכְנָסִין לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר שֶׁהֲרֵי בִּרְשׁוּתוֹ נוֹלְדוּ:

יג כֹּהֵן שֶׁנָּפְלוּ לוֹ עֶשֶׂר בְּהֵמוֹת בְּגֵזֶל הַגֵּר פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר. שֶׁמַּתְּנוֹת כְּהֻנָּה מַתָּנוֹת הֵם. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁהַנּוֹתֵן מַתָּנָה פָּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר:

יד הַכֹּל נִכְנָסִין לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר. בֵּין תְּמִימִים בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין. וְכָל אִסּוּרֵי מִזְבֵּחַ. חוּץ מִן הַכִּלְאַיִם. וְהַטְּרֵפָה. וְיוֹצֵא דֹּפֶן. וּמְחֻסָּר זְמַן. שֶׁכָּל אֵלּוּ פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר. וְכֵן הַיָּתוֹם שֶׁמֵּתָה אִמּוֹ אוֹ נִשְׁחֲטָה עִם לֵידָתוֹ אֵינוֹ מִתְעַשֵּׂר. וּדְבָרִים אֵלּוּ מִפִּי הַשְּׁמוּעָה הֵם:

טו אֵין הַלּוֹקֵחַ פָּטוּר אֶלָּא אִם כֵּן נִלְקַח אַחַר שֶׁנִּרְאָה לְהִתְעַשֵּׂר. לְפִיכָךְ הַלּוֹקֵחַ טְלָאִים בְּתוֹךְ שִׁבְעַת יְמֵי הַלֵּידָה כְּשֶׁגִּיעַ זְמַנָּם חַיָּב לְעַשְּׂרָן. שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין מְחֻסָּר זְמַן רָאוּי לְהִתְעַשֵּׂר הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁלְּקָחַ עֲבָרִים וְנוֹלְדוּ בִּרְשׁוּתוֹ:

טז כָּל בְּהֵמָה שֶׁהִיא סָפֵק אִם בַּת מַעֲשֵׂר הִיא אוֹ אֵינָהּ בַּת מַעֲשֵׂר. הֲרֵי הִיא פְּטוּרָה מִן הַמַּעֲשֵׂר. לְפִיכָךְ טְלָאִים שֶׁנִּתְעָרֵב בָּהֶן יָתוֹם אוֹ לָקוּחַ וְכִיוֹצֵא בָּהֶן הֲרֵי כֻּלָּן פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר. שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶן סָפֵק הוּא:

פרק ז

א מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֲשָׂרָה טְלָאִים וְהִפְרִישׁ אֶחָד מֵעֲשָׂרָה. הָיוּ לוֹ מֵאָה וְהִפְרִישׁ עֲשָׂרָה לְמַעֲשֵׂר. אֵין אֵלּוּ מַעֲשֵׂר. אֶלָּא כֵּיצַד עוֹשֶׂה. כּוֹנֵס כָּל הַטְּלָאִים אוֹ כָּל הָעֲגָלִים לַדִּיר. וְעוֹשֶׂה לוֹ פֶּתַח קָטָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצְאוּ שְׁנַיִם כְּאֶחָד. וְאִמּוֹתֵיהֶן מַעֲמִיד מִבַּחוּץ. וְהֵן גּוֹעוֹת שֶׁיִּשְׁמְעוּ הַטְּלָאִים

קוֹלָן וְיֵצְאוּ מִן הַדִּיר לִקְרַאתָן. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז לב) "כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט". שֶׁיַּעֲבֹר מֵעַצְמוֹ וְלֹא שֶׁיּוֹצִיאוֹ בְּיָדוֹ. וּכְשֶׁיֵּצְאוּ מִן הַדִּיר זֶה אַחַר זֶה. מַתְחִיל וּמוֹנֶה אוֹתָן בַּשַּׁבָּט.

א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט'. וְהַיּוֹצֵא עֶשִׂירִי בֵּין זָכָר בֵּין נְקֵבָה בֵּין תְּמִים בֵּין בַּעַל מוּם סוֹקְרוֹ בְּסִקְרָא וְאוֹמֵר הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר. לֹא סְקָרוֹ בְּסִקְרָא וְלֹא מְנָאָן בַּשַּׁבָּט אוֹ שֶׁמְּנָאָן רְבוּצִים אוֹ עוֹמְדִים הֲרֵי אֵלּוּ מַעֲשֵׂר הוֹאִיל וּמְנָאָם עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה וְקִדֵּשׁ עֶשִׂירִי הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר:

ב אֵין צָרִיךְ לְצָרֵף כָּל בְּהֵמָה שֶׁנּוֹלְדָה בִּרְשׁוּתוֹ לְדִיר אֶחָד אֶלָּא מְצָרֵף כָּל עֵדֶר וְעֵדֶר לְבַדּוֹ. הָיוּ לוֹ חֲמִשָּׁה טְלָאִים בִּירוּשָׁלַיִם וַחֲמִשָּׁה טְלָאִים בְּעַכּוֹ אֵין מִצְטָרְפִין וְכֵן פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר. וְכַמָּה יִהְיֶה בֵּין אֵלּוּ לְאֵלּוּ וְיִצְטָרְפוּ שִׁשָּׁה עָשָׂר מִיל:

ג הָיוּ שִׁלְשָׁה עֲדָרִים בֵּין כָּל אֶחָד וְאֶחָד שִׁשָּׁה עָשָׂר מִיל הֲרֵי שִׁלְשָׁתָן מִצְטָרְפִין. כֵּיצַד. הָיָה תִּשְׁעָה מִכָּאן וְתִשְׁעָה מִכָּאן וְאֶחָד בְּאֶמְצַע הֲרֵי שִׁלְשָׁתָן נִכְנָסִין לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר:

ד אֵין מְעַשְּׂרִין מִן הַצֹּאן עַל הַבָּקָר וְלֹא מִן הַבָּקָר עַל הַצֹּאן. אֲבָל מְעַשְּׂרִין מִן הַכְּבָשִׂים עַל הָעִזִּים וּמִן הָעִזִּים עַל הַכְּבָשִׂים. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז לב) "וְכָל מַעֲשַׂר בָּקָר וָצֹאן" מַשְׁמָע כָּל צֹאן אֶחָד שֶׁשְּׁנֵיהֶם נִקְרָאִים שֶׂה וַהֲרֵי הֵם כְּמִין אֶחָד:

ה אֵין מְעַשְּׂרִים מִן הַנּוֹלָדִים בְּשָׁנָה זוֹ עַל הַנּוֹלָדִים בְּשָׁנָה אַחֶרֶת כְּשֵׁם שֶׁאֵין מְעַשְּׂרִין בְּזֶרַע הָאָרֶץ מִן הֶחָדָשׁ עַל הַיָּשָׁן וְלֹא מִן הַיָּשָׁן עַל הֶחָדָשׁ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כב) "הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה". וְיֵרֶאה לִי שֶׁאִם עִשֵּׂר בְּהֵמָה מִשָּׁנָה עַל שָׁנָה הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר מִפְּנֵי חֲמֹרַת הַקָּדָשִׁים שֶׁהֲרֵי לֹא הִקְפִּידָה תּוֹרָה עַל מַעֲשַׂר בְּהֵמָה בְּפֵרוּשׁ שֶׁיִּהְיֶה שָׁנָה שָׁנָה:

ו כָּל הַנּוֹלָדִים בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי עַד עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל מִצְטָרְפִין וּמְעַשְּׂרִין מֵאֵלּוּ עַל אֵלּוּ. נוֹלְדוּ חֲמִשָּׁה טְלָאִים בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל וַחֲמִשָּׁה בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי אֵין מִצְטָרְפִין. יָלְדוּ תוֹלְדוֹת בְּתוֹךְ שְׁנָתָן הֲרֵי הִיא וּבִתָּהּ נִכְנָסִים לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר:

ז אֵין הַטְּלָאִים הַנּוֹלָדִים כְּמוֹ הַטָּבֶל שֶׁאָסוּר לֶאֱכל מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּעַשֵּׂר כְּמוֹ שֶׁבַּאַרְנוּ בְּמָקוֹמוֹ אֶלָּא מֻתָּר לִמְכֹּר וְלִשְׁחֹט כָּל מַה שֶּׁיִּרְצֶה עַד שֶׁיִּעַשֵּׂר וְיִהְיֶה הַמַּעֲשֵׂר קֹדֶשׁ וְיֵאָכֵל כְּהִלְכָתוֹ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ח קִבְּעוּ חֲכָמִים שְׁלֹשָׁה זְמַנִּים בְּשָׁנָה לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה וּמִשֶּׁיִּגִּיעַ זְמַן מַהֶן אָסוּר לוֹ לִמְכֹּר אוֹ לִשְׁחֹט עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר וְאִם שָׁחַט הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְאֵלּוּ הֵן הַשְּׁלֹשָׁה זְמַנִּים. בְּיוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר קֹדֶם הַפֶּסַח וּבַיּוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר קֹדֶם עֲצֶרֶת וּבַיּוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר קֹדֶם הֶחָג. וְכָל זְמַן מֵאֵלּוּ נִקְרָא גֹּרֶן מַעֲשַׂר בְּהֵמָה. נִמְצְאַתָּ אוֹמֵר שֶׁהַגֲּרָנוֹת שֶׁל מַעֲשַׂר בְּהֵמָה בְּיוֹם אַחֲרוֹן מֵחֹדֶשׁ אֲדָר וּבַיּוֹם שִׁלֹּשִׁים וַחֲמִשָּׁה מִסְּפִירַת הָעֹמֶר וּבְיוֹם אַחֲרוֹן מֵחֹדֶשׁ אֱלוּל. וְלָמָּה קִבְּעוּ הַגֲּרָנוֹת בַּיָּמִים אֵלּוּ כְּדֵי שֶׁתְּהֵיינָה הַבְּהֵמוֹת מְצוּיוֹת לְעוֹלֵי רְגָלִים. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמֻּתָּר לִמְכֹּר קֹדֶם שֶׁיְּעַשֵּׂר כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ הָיוּ נִמְנָעִים לִמְכֹּר עַד שֶׁיְּעַשְּׂרוּ וְיַעֲשׂוּ הַמִּצְוָה:

ט הַכְנִיס כָּל הַצֹּאן אוֹ הַבָּקָר לַדִּיר וְהִתְחִיל לִמְנוֹת וּלְקַדֵּשׁ עֲשִׂירִי עַד שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בְּתוֹךְ הַדִּיר פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה הֲרֵי זֶה מַנִּיחָן לְגַרֵן אַחֵר וְהֵן מִצְטָרְפִין לְאֵלּוּ שֶׁיִּוָּלְדוּ וְיִתְעַשְּׂרוּ הַכֹּל בְּגַרֵן אֶחָד. וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁאֵלּוּ יִשָּׁאֲרוּ בַּמִּנְיָן חַיָּב לְהַכְנִיס הַכֹּל לַדִּיר וְהַנִּשְׁאָר יִשָּׁאֵר:

פרק ח

א הַמַּכְנִיס צֹאן לַדִּיר וְהִתְחִילוּ לָצֵאת אַחַת אַחַת וְהוּא מוֹנֶה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ וְטָעָה בַּמִּנְיָן וְקָרָא לַשְּׁמִינִי אוֹ לְשֶׁלְמַטָּה מִמֶּנּוּ עֲשִׂירִי אוֹ שֶׁקָּרָא לַשְּׁנַיִם עֶשֶׂר אוֹ שֶׁלְמַעְלָה מִמֶּנּוּ עֲשִׂירִי לֹא נִתְקַדֵּשׁוּ. אֲבָל אִם קָרָא לַתְּשִׁיעִי אוֹ לָאַחַד עָשָׂר עֲשִׂירִי נִתְקַדֵּשׁוּ. וְדָבָר זֶה הֲלָכָה מִפִּי הַקִּבָּלָה נִשְׁמַע שֶׁהַטָּעוּת מִתְקַדֶּשׁוֹת לְמַעֲשֵׂר שֶׁלְמַעְלָה מִמֶּנּוּ וְשֶׁלְמַטָּה מִמֶּנּוּ אֲבָל לֹא שֶׁלְּפָנֶיהָם וְשֶׁלְּאַחֲרֵיהֶם. אֲפִלּוּ קָרָא לַתְּשִׁיעִי עֲשִׂירִי וְלָעֲשִׂירִי תְּשִׁיעִי וְלָאַחַד עָשָׂר עֲשִׂירִי בֵּין בְּטָעוּת בֵּין בְּכַוָּנָה שְׁלִשְׁתָּן מְקֻדָּשִׁים:

ב וְהֵיאַךְ דִּינָם. הַתְּשִׁיעִי אֵינוֹ קָרֵב אֶלָּא נֶאֱכָל בְּמוּמוֹ. וְהָעֲשִׂירִי מַעֲשֵׂר. וְהָאַחַד עָשָׂר יִקָּרֵב שְׁלָמִים וְטָעוּן נְסָכִים כִּשְׁלָמִים וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא עַצְמוֹ כְּתְמוּרָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהָיָה הַמּוֹנֶה הוּא בַּעַל הַבְּהֵמוֹת אֲבָל הָעוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְעַשֵּׂר לוֹ וְטָעָה בֵּין בַּתְּשִׁיעִי בֵּין בָּאַחַד עָשָׂר אֵין מְקֻדָּשׁ אֶלָּא הָעֲשִׂירִי הַוַּדַּאי בִּלְבַד. שֶׁלֹּא עֲשָׂאָהוּ שָׁלִיחַ לִטְעוֹת וּלְהַפְסִיד אֶלָּא לְקַדֵּשׁ כָּרָאוּי:

ג זֶה שֶׁאָמְרוּ שֶׁאִם קָרָא לָאַחַד עָשָׂר עֲשִׂירִי נִתְקַדֵּשׁ כְּשֶׁקָּרָא לָעֲשִׂירִי תְּשִׁיעִי אֲבָל אִם קָרָא לָעֲשִׂירִי עֲשִׂירִי וְקָרָא אַחֲרָיו לָאַחַד עָשָׂר עֲשִׂירִי לֹא נִתְקַדֵּשׁ אַחַד עָשָׂר שֶׁהֲרֵי הָעֲשִׂירִי הַוַּדַּאי לֹא עָקַר שֵׁם עֲשִׂירִי מֵעָלָיו. וַאֲפִלּוּ יָצָא הָעֲשִׂירִי וְלֹא קְרָאָהוּ לֹא עֲשִׂירִי וְלֹא אַחַד עָשָׂר אֶלָּא שְׁתַּק וְאַחַר כְּךָ יָצָא אַחַד עָשָׂר וּקְרָאָהוּ עֲשִׂירִי לֹא נִתְקַדֵּשׁ שֶׁהָעֲשִׂירִי מֵעַצְמוֹ נִתְקַדֵּשׁ. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קְרָאָהוּ עֲשִׂירִי הוֹאִיל וְלֹא עָקַר שֵׁם עֲשִׂירִי מֵעָלָיו אֵין אַחַד עָשָׂר מְקֻדָּשׁ:

ד יָצְאוּ תְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי כְּאֶחָד בֵּין שֶׁקָּרָא שְׁנֵיהֶם עֲשִׂירִי. בֵּין שֶׁקָּרָאם תְּשִׁיעִי. שְׁנֵיהֶם מְקֻדָּשִׁין וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן וְאֵינָן קְרֵבִין. וְכֵן אִם יָצָא עֲשִׂירִי וְאַחַד עָשָׂר כְּאֶחָד. אִם קְרָאָן עֲשִׂירִי הֲרֵי עֲשִׂירִי וְאַחַד עָשָׂר מְעֹרָבִים זֶה בָּזֶה וְהֵם כְּמוֹ מַעֲשֵׂר שֶׁנִּתְעָרֵב בִּשְׁלָמִים שֶׁיֵּאָכְלוּ בְּמוּמָן כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין. וְאִם קְרָאָן אַחַד עָשָׂר הֲרֵי הָעֲשִׂירִי וְהַחֻלִּין מְעֹרָבִין זֶה בָּזֶה וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן:

ה הִתְחִיל לִמְנוֹת וְיָצְאוּ תְּחִלָּה שְׁנַיִם שֶׁהֵן רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי הֲרֵי זֶה מוֹנֶה הַכֹּל זוּג זוּג וּמְקֻדָּשׁ זוּג עֲשִׂירִי. וְכֵן אִם מָנָאן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה בְּכָל פַּעַם וּפַעַם אוֹ חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה מְקֻדָּשׁ הַכַּת הָעֲשִׂירִית:

ו יָצְאוּ בַּתְּחִלָּה שְׁנַיִם וּמְנָאָן אֶחָד וְקָרָא הַשְּׁלִישִׁי שֶׁיָּצָא אַחֲרֵיהֶן שֵׁנִי וּמָנָה כְּדַרְכּוֹ אֶחָד אֶחָד הֲרֵי הַתְּשִׁיעִי וְהָעֲשִׂירִי מֻקְדָּשִׁין וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן. הַתְּשִׁיעִי מִפְּנֵי שֶׁהוּא הָעֲשִׂירִי הַוַּדַּאי שֶׁהֲרֵי שְׁנַיִם יָצְאוּ בַּתְּחִלָּה. וְזֶה שֶׁקָּרָאוֹ עֲשִׂירִי הוּא אַחַד עָשָׂר וְהַקּוֹרֵא לְאַחַד עָשָׂר עֲשִׂירִי נִתְקַדֵּשׁ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ז מְנָאָן לְמַפְרֵעַ כְּגוֹן שֶׁיָּצָא רִאשׁוֹן וְאָמַר עֲשִׂירִי וְיָצָא שֵׁנִי וְאָמַר תְּשִׁיעִי עַד שֶׁיָּצָא הָעֲשִׂירִי וּמָנָה אַחַת הֲרֵי זֶה קָדֵשׁ שֶׁהָעֲשִׂירִי מֵאֵלָיו נִתְקַדֵּשׁ:

ח קָרָא לַתְּשִׁיעִי עֲשִׂירִי וְנִשְׁאַר הָעֲשִׂירִי בַּדִּיר. הַתְּשִׁיעִי יֵאָכֵל בְּמוּמוֹ וְזֶה שֶׁנִּשְׁאַר בַּדִּיר מַעֲשֵׂר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָצָא וְלֹא בֵּרְרוֹ שֶׁהָעֲשִׂירִי מֵאֵלָיו נִתְקַדֵּשׁ. מֵת הָעֲשִׂירִי בַּדִּיר הַתְּשִׁיעִי יֵאָכֵל בְּמוּמוֹ וְכָל הַשְּׁמוֹנָה שֶׁיָּצְאוּ וְנִמְנוּ פְּטוּרִין וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְקַדֵּשׁ עֲשִׂירִי שֶׁלָּהֶן לִקְרֵב אֶלָּא מֵת קֹדֶם שֶׁיָּצָא. שֶׁהַמְּנִין הָרְאוּי פּוֹטֵר:

ט הִכְנִיס עֲשָׂרָה טְלָאִים לַדִּיר וְהָיָה מוֹנֶה וְהוֹלֵךְ. מֵת אֶחָד מִן הַמְּנוּיִין מוֹנֶה וּמַשְׁלִים כְּדַרְכּוֹ וּמְקֻדָּשׁ עֲשִׂירִי אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם עַתָּה חַיִּים אֶלָּא תִּשְׁעָה:

י מֵת אֶחָד מֵאֵלּוּ שֶׁבְּתוֹךְ הַדִּיר אֵלּוּ שֶׁנִּמְנוּ פְּטוּרִין מִפְּנֵי שֶׁהַמְּנִין הָרְאוּי לְמַעֲשֵׂר פּוֹטֵר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִפְרִישׁ עֲלֵיהֶן כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְאֵלּוּ שֶׁבְּתוֹךְ הַדִּיר מַנִּיחָן לְגֹרֶן אַחֵר עַד שֶׁיְּטָרְפוּ לָאֲחֵרִים. וְכֵן מִי שֶׁהָיוּ לוֹ אַרְבָּעָה עָשָׂר טְלָאִים וְהִכְנִיסָן לַדִּיר וְיָצְאוּ אַרְבָּעָה וּמָנָאן בְּפֶתַח זֶה וְיָצְאוּ שִׁשָּׁה וּמָנָאן בְּפֶתַח אַחֵר וְנִשְׁאֲרוּ שָׁם אַרְבָּעָה בְּתוֹךְ הַדִּיר. אִם יָצְאוּ הָאַרְבָּעָה הַנִּשְׁאָרִים מִן הַפֶּתַח שֶׁיָּצְאוּ בּוֹ הַשִּׁשָּׁה נוֹטֵל מֵהֶן אֶחָד וְכֻלָּן פְּטוּרִין. שֶׁאוֹתָן הָאַרְבָּעָה שֶׁיָּצְאוּ תְּחִלָּה מִפֶּתַח רִאשׁוֹן מִנְיַן הָרְאוּי פְּטָרָן. וְאִם יָצְאוּ אֵלּוּ הָאַרְבָּעָה הַנִּשְׁאָרִים מִן הַפֶּתַח שֶׁיָּצְאוּ בּוֹ הָאַרְבָּעָה תְּחִלָּה. הֲרֵי אוֹתָם הָאַרְבָּעָה שֶׁיָּצְאוּ בַּתְּחִלָּה וְאוֹתָן הַשִּׁשָּׁה שֶׁיָּצְאוּ אַחֲרֵיהֶן בְּפֶתַח שֵׁנִי פְּטוּרִין שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶן נִמְנָה מִנְיַן הָרְאוּי לְמַעֲשֵׂר שֶׁהֲרֵי נִשְׁאֲרוּ שָׁם בַּדִּיר אֲחֵרִים לְהַשְׁלִים הַמִּנְיַן וּלְעַשֵּׂר. אֲבָל אֵלּוּ הָאַרְבָּעָה שֶׁנִּשְׁאֲרוּ אַף עַל פִּי שֶׁיָּצְאוּ וְנִמְנוּ מִפֶּתַח הָרִאשׁוֹן אֵינוֹ מִנְיַן הָרְאוּי לְפִיכָךְ מִצְטָרְפִין לְגֹרֶן אַחֵר. יָצְאוּ אַרְבָּעָה מִפֶּתַח זֶה וְאַרְבָּעָה מִפֶּתַח שֵׁנִי וְנִשְׁאֲרוּ שָׁם שִׁשָּׁה. אִם יָצְאוּ הַשִּׁשָּׁה מֵאֶחָד מִשְּׁנֵי הַפְּתָחִים נוֹטֵל מֵהֶן אֶחָד מַעֲשֵׂר וְכֻלָּן פְּטוּרִין. וְאִם יָצְאוּ הַשִּׁשָּׁה בִּשְׁנֵי הַפְּתָחִים הֲרֵי הַשִּׁשָּׁה מִצְטָרְפִין לְגֹרֶן אַחֵר וְהַשְּׁמוֹנָה שֶׁיָּצְאוּ תְּחִלָּה מִכָּאן וּמִכָּאן פְּטוּרִין שֶׁכָּל אַרְבָּעָה מֵהֶן נִמְנוּ מִנְיַן הָרְאוּי לְהַשְׁלִים עֲלֵיהֶן עֲשָׂרָה וּלְעַשֵּׂר שֶׁהֲרֵי שִׁשָּׁה הָיוּ שָׁם נִשְׁאָרִים בְּתוֹךְ הַדִּיר:

יא הָיוּ לוֹ תִּשְׁעָה עָשָׂר טְלָאִים בְּתוֹךְ הַדִּיר וְיָצְאוּ תִּשְׁעָה בְּפֶתַח זֶה וְתִשְׁעָה בְּפֶתַח שֵׁנִי נוֹטֵל הָאַחֲרוֹן לְשֵׁם מַעֲשֵׂר וְכֻלָּן פְּטוּרִין. שֶׁאוֹתָן הַתִּשְׁעָה נִמְנוּ מִנְיַן הָרְאוּי:

יב הָיָה מוֹנֶה וְהוֹצִיא הַטָּלֶה רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ מִן הַדִּיר וְחָזַר הֲרֵי הוּא כְּמָנוּי לְכָל דָּבָר:

יג הָיָה מוֹנֶה וְהִפְסִיק הַמְנָיָן מִפְּנֵי חֲבֵרוֹ שֶׁדִּבֵּר עִמּוֹ אוֹ שֶׁחָשְׁכָה לַיִל שַׁבָּת הֲרֵי זֶה חוֹזֵר וּמַשְׁלִים מְנָיָנוֹ אַחַר כָּךְ׃

יד הָיָה מוֹנֶה הַיּוֹצְאִין אֶחָד אֶחָד וּמְקַדֵּשׁ עֶשְׂרִי וְקָפַץ אֶחָד מִן הַמְּנוּיִין לְתוֹךְ הַדִּיר לְתוֹךְ אֵלּוּ שֶׁעֲדַיִן לֹא נִמְנוּ וְלֹא נִתְעַשְּׂרוּ. נִפְטְרוּ הַכֹּל. שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶן סָפֵק אִם הוּא הַמָּנוּי שֶׁקָּפַץ אוֹ אַחֵר. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁכָּל הַמְּנוּיִין פְּטוּרִין׃

טו קָפַץ אֶחָד מִן הָעֲשִׂירִיִּים לְתוֹךְ הַדִּיר. כֻּלָּן יִרְעוּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶן מוּם וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן׃